

زیبائی‌های اسلام (۵)

زیبائی‌های قرآن

محسن کدیور

۱۷ رمضان ۱۴۳۴، ۴ مرداد ۱۳۹۲، ۲۶ جولای ۲۰۱۳

بنیاد اسلامی و فرهنگی ایرانیان، هیوستون تگزاس

قرآن: کلام الله و وحی الهی

- قرآن کریم سند اول و محور اسلام است.
- قرآن کریم وحی خدا نازل شده بر قلب پیامبر اوست. قرآن تفسیر محمد (ص) از تجربه‌ی قدسی یا تعبیر او از رؤیاهای رسولانه یا برداشت او از جهان نیست.
- محمد (ص) رسول خدا و حامل و تابع وحی الهی است نه اینکه قرآن و وحی تابع شخصیت بشری محمد باشد.
- قرآن در اسلام معادل عیسی مسیح (ع) در مسیحیت است. عیسی (ع) محور مسیحیت است، اما محمد (ص) محور اسلام نیست. محور اسلام کتابی است که محمد (ص) از جانب خدا آورده است.

تاریخ قرآن

- قرآن کریم در شب مبارک قدر در ماه رمضان **یک باره** نازل شده است ، این **ام الكتاب** و در لوح محفوظ است .
- آیات قرآن به **تدریج** طی ۲۳ سال بر قلب پیامبر نازل شده است .
- پیامبر (ص) آنچه را از خداوند یا جبرئیل شنیده است **بی کم و کاست عینا** بر زبانش جاری کرده ، صحابه آنها را به سینه سپرده اند و کاتبان وحی آنها را نوشته اند .
- پیامبر (ص) **شخصا در زمان حیات** خود جای هر دسته از آیات را در سوره ها و جای هر سوره را در قرآن تعیین کرده است .
- **مصحف** (قرآن به عنوان کتاب نوشته شده بین دو جلد) پس از پیامبر تدوین شده است .

کتابت و قرائت قرآن

مصحف شریف

- **مصحف عثمانی** حاوی تمام آیات قرآن کریم جاری شده بر لبان پیامبر (ص) بی یک آیه کم و بی یک آیه زیاد است.
- این مصحف مورد تأیید کامل اهل بیت (ع) است چه در مفاد چه در ترتیب. امام علی (ع) در زمان خلافت خود که بسط ید داشت کلمه‌ای بر خلاف نظم یا محتوای آن بر زبان نرانده است.
- به دلیل نبود اعراب در خط کوفی (خط اولیه‌ی قرآن) و تفاوت لهجه مناطق مختلف در قرائت آیات و کتابت برخی حروف همانند بدون نقطه قرائت‌های مختلف قرآن پدید آمده است که مشهورترین آنها **قرائت‌های هفت گانه** است.
- **قرائت حفص از عاصم** از معتبرترین این قرائت‌هاست و رایج‌ترین آنهاست. روایت ورش از نافع قرائت مشهور دیگری است. اختلاف این قرائت‌ها بسیار اندک و علی‌الغالب به تغییر معنی منجر نمی‌شود.

عدم تحریف قرآن

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ (الحجر: ۹)

ما قرآن را نازل کردیم؛ و ما بطور قطع نگهدار آنیم.

- مصحفی که ما در دست داریم در سراسر دنیا بین همه مسلمانان در **سور و آیات و کلمات** عینا یکی است. این همان قرآن نازل شده بر قلب پیامبر (ص) است.
- نه آیه ای از قرآن کم شده (تحریف به نقصان) ، نه آیه ای به قرآن اضافه شده است (تحریف به زیادت) .
- **قول به عدم تحریف** قرآن قول غالب مسلمانان است. اقلیت حشویه از اهل سنت و اقلیت اخباری از شیعه معتقدند آیاتی از قرآن حذف شده است.

قرآن شاخص اصلی اسلامیت

- اگر چیزی برخلاف قطعی کتاب خدا باشد یقیناً اسلامی نیست و فاقد هرگونه اعتبار دینی است.
- اگر چیزی در کتاب خدا و سنت معتبر رسول او (ص) مستندی ندارد قابل انتساب به اسلام نیست.
- قرآن سند اصلی هویت اسلامی است.
- برای شناخت مخالفت قطعی یا انتساب امور به کتاب و سنت علم دقیق (تفقه و تدبر) به آنها لازم است.

روش تدبر در قرآن

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ (ص: ۲۹)

این کتابی است پربرکت که بر تو نازل کرده‌ایم تا در آیات آن تدبر کنند و خردمندان متذکر شوند!

- تفقه و تدبر در قرآن آدابی دارد.
- انتزاع آیات از زمینه‌ی خود و عدم توجه به قرائن متن باعث برخی تعمیمهای بی وجه و سوء برداشت شده است.
- عدم ارجاع آیات متشابه به آیات محکم و غفلت از قواعد قرآنی از دیگر اسباب سوء برداشت است.

شرط درک زیبایی های قرآن

- قرآن زیباست به شرطی که درست فهمیده شود.
- آیات قرآن دو گونه است: برخی ناظر به حل مسائل عصر نزول و مخاطبان اولیه قرآن است. این دسته از آیات در دیگر زمانها غیر مستقیم روش مواجهه با مسئله را می آموزد.
- دسته دوم آیاتی است که به طور مستقیم برای همه زمانها و مکانها پیام دارد. این دسته غرر آیات الهی است.
- زیبایی های قرآن برای انسان معاصر را در این دسته باید جست.
- آنها که قرآن و اسلام و را زشت نشان می دهند آیات دسته نخست را تعمیم داده به عنوان حکم فعلی اسلام معرفی می کنند.

زندگی حقیقی

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ ۚ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ
بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (الأنفال ٢٤)

– ای کسانی که ایمان آورده‌اید، چون خدا و پیامبر، شما را به چیزی فرا خواندند که به شما حیات می‌بخشد، آنان را اجابت کنید، و بدانید که خدا میان آدمی و دلش حایل می‌گردد، و هم در نزد او محشور خواهید شد.

- خدا و رسول شما را به زندگی می‌خوانند: زندگی حقیقی
- خدا بین انسان و دلش است: بسیار نزدیک
- بازگشت همه به سوی اوست

رنگ خدایی

معنی بخشی به زندگی

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ (البقرة ۱۳۸)

این است نگارگری الهی؛ و کیست خوش‌نگارتر از خدا؟ و ما او را پرستند گانیم.

- کار دین و خدا و پیامبر معنی بخشی به زندگی است: زندگی را به رنگ خدا کردن است.
- این رنگ ظاهری نیست، باطنی است، یعنی از جنس خدا کردن.

این خدای ماست

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا
إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقَدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا
يُشْرِكُونَ هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (الحشر ۲۲-۲۴)

اوست خدایی که غیر از او معبودی نیست ، داننده غیب و آشکار است ،
اوست اوست خدای خالق نوساز صورتگر [که] بهترین نامها [و صفات] از
آن اوست . آنچه در آسمانها و زمین است [جمله] تسبیح او می گویند و او
عزیز حکیم است .

خدای کاملاً نزدیک

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ (الحديد: ٤)

و هر جا باشید او با شما است، و خداوند نسبت به آنچه انجام می دهید بیناست!

وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (البقرة: ١١٥)

مشرق و مغرب، از آن خداست! و به هر سو رو کنید، خدا آنجاست! خداوند بی نیاز و داناست

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْمُ مَا تُوسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ (ق ١٦)

ما انسان را آفریدیم و وسوسه های نفس او را می دانیم، و ما به او از رگ قلبش نزدیکتریم!

از من بخواهید اجابت می کنم

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي

صلی

فَإِنِّي قَرِيبٌ

أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (بقره ۱۸۶)

و هنگامی که بندگان من، از تو در باره من سؤال کنند،

(بگو:) من نزدیکم!

دعای دعا کننده را، به هنگامی که مرا می خواند، پاسخ می گویم!

پس باید دعوت مرا بپذیرند، و به من ایمان بیاورند، تا راه یابند (و به مقصد برسند)!

امیدبخش ترین آیهی قرآن

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ
(الزمر ۵۳)

بگو: ای بندگان من - که بر خویشتن زیاده روی روا داشته‌اید - از رحمت خدا نومید مشوید. در حقیقت، خدا همه گناهان را می‌آمرزد، که او خود آمرزنده مهربان است.

نگانی تازه به دنیا

وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا كَانُورًا لَّهٖ وَلَعِبٌ ^{ج ٢٤}

وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانُ ^{ج ٢٤} لَوْ يَعْلَمُونَ (العنكبوت ٦٤)

این زندگی دنیا جز سرگرمی و بازیچه نیست ،

و زندگی حقیقی همانا [در] سرای آخرت است ؛ ای کاش
می دانستند .

زندگی و مرگ آزمایش

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ
الْغَفُورُ (الملك ۲-۱)

بزرگوار [و خجسته] است آنکه فرمانروایی به دست اوست و او بر هر چیزی تواناست .

همانکه مرگ و زندگی را پدید آورد تا شما را بیازماید
که کدامتان نیکو کارترید ، و اوست ارجمند آمرزنده .

حقیقت دنیا و انتظار خدا

• زین للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطر المقنطرة من الذهب والفضة والخيل المسومة والأنعام والحرث ذلك متاع الحياة الدنيا والله عنده حسن المآب قل أُنبيئكم بخير من ذلكم للذين اتقوا عند ربهم جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها وأزواج مطهرة ورضوان من الله والله بصير بالعباد (آل عمران ۱۵-۱۴)

• دوستی خواستنیها [ی گوناگون] از: زنان و پسران و اموال فراوان از زر و سیم و اسبهای نشاندار و دامها و کشتزار [ها] برای مردم آراسته شده، [لیکن] این جمله، مایه تمتع زندگی دنیاست، و [حال آنکه] فرجام نیکو نزد خداست. بگو: «آیا شما را به بهتر از اینها خبر دهم؟ برای کسانی که تقوا پیشه کرده‌اند، نزد پروردگارشان باغهایی است که از زیر [درختان] آنها نهرها روان است؛ در آن جاودانه بمانند، و همسرانی پاکیزه و [نیز] خشنودی خدا [را دارند]، و خداوند به [امور] بندگان [خود] بیناست.

راز عزت:

ایمان و عمل صالح

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا

إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ

وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ (الفاطر ۱۰)

هر کس سربلندی می خواهد، سربلندی یکسره از آن خداست.

سخنان پاکیزه به سوی او بالا می رود،

و کار شایسته به آن رفعت می بخشد....

دین رهایی

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ. (الاعراف ١٥٧)

همانان که از این فرستاده، پیامبر درس نخوانده - که [نام] او را نزد خود، در تورات و انجیل نوشته می‌یابند - پیروی می‌کنند؛ [همان پیامبری که] آنان را به کار پسندیده فرمان می‌دهد، و از کار ناپسند باز می‌دارد، و برای آنان چیزهای پاکیزه را حلال و چیزهای ناپاک را بر ایشان حرام می‌گرداند، و از [دوش] آنان قید و بندهایی را که بر ایشان بوده است برمی‌دارد. پس کسانی که به او ایمان آوردند و بزرگش داشتند و یاریش کردند و نوری را که با او نازل شده است پیروی کردند، آنان همان رستگارانند.

عناوین به کار نمی آیند

ایمان و عمل صالح بیاور

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَىٰ تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة
۱۱۱-۱۱۲)

و گفتند: هرگز کسی به بهشت درنیاید، مگر آنکه یهودی یا ترسا باشد. این آرزوهای [واهی] ایشان است. بگو: اگر راست می گویند، دلیل خود را بیاورید.

آری، هر کس که خود را با تمام وجود، به خدا تسلیم کند و نیکوکار باشد، پس مزد وی پیش پروردگار اوست، و بیمی بر آنان نیست، و غمگین نخواهند شد.

پیامهای زیبای قرآن

قرآن کتاب هدایت است، کتاب شریعت و سیاست و اقتصاد و ... نیست.

پیام قرآن:

سمت و سوی الهی پیدا کردن

معنی بخشی به زندگی

ضمانت اخلاق

ارائه‌ی جهانهایی که از دسترس عقل و علم بیرون است:

ملکوت، جبروت، آخرت، غیب.